

ZÁKLADNÉ FORMY PODNIKANIA

**Občianska náuka
9. ročník**

1. PODNIK A PODNIKANIE

Opakovanie:

PODNIK A JEHO SLUŽBY

- **Podnik**

- je samostatná hospodárska jednotka, ktorá využívaním výrobných faktorov vyrába výrobky alebo poskytuje služby určené na predaj
Aby podnik mohol dobre fungovať, musí mať:

- a) **Fyzický a peňažný kapitál** – autá, výrobné linky, budovy, pozemky a peniaze
- b) **Dobre meno, povest', postavenie na trhu** – serióznou prácou si podnik získa stálych zákazníkov a tým aj stály zdroj príjmov
- c) **Kvalifikovaných zamestnancov** – zamestnanci majú mať vzdelanie a odbornú spôsobilosť na vykonávanie práce v príslušnom podniku

PRÁVNE NORMY PRE PODNIKANIE

- Základne právne normy, ktoré definujú podnikanie a ktorým sa musia podniky v SR riadiť, sú:

a) Obchodný zákonník – stanovuje všeobecné pravidlá pri zakladaní a fungovaní podnikov, vymedzuje ich právne formy, účtovníctvo a ďalšie požiadavky

b) Živnostenská zákon – vymedzuje všeobecné a osobitné podmienky prevádzkovania živností, potrebné údaje pri ohlasovaní živnosti atď.

PODNIKANIE

- je **sústavná** činnosť, ktorú podnikateľ vykonáva **samostatne, vo vlastnom mene**, na vlastnú **zodpovednosť** a s cieľom **dosiahnuť zisk**
- Podnikateľ môžu fyzické ale aj právnické osoby
Fyzická osoba – je každý človek, ktorý narodením nadobúda **práva a povinnosti**.
- **Spôsobilosť** na právne úkony (aj právo podnikateľ) vzniká po **dovršení** veku 18 rokov. **Až vtedy** môže jedinec podpisovať zmluvy a dokumenty **vo vlastnom mene**, berie na **seba povinnosti**, teda má právnu **zodpovednosť**
- **Obchodný register SK** – je verejný zoznam s dôležitými údajmi o podnikateľskej organizácii: IČO – identifikačné číslo organizácie, obchodné meno, sídlo, predmet podnikania atď.

KAŽDÝ PODNIK MÁ SVOJE PRÁVA A POVINNOSTI

Práva podnikov

- používať vlastný obchodný názov firmy (zároveň aj jeho povinnosť)
- nadobúdať neobmedzené množstvo majetku
- zamestnávať neobmedzený počet pracovníkov

Povinnosti podnikov

- viesť účtovníctvo
- chrániť životné prostredie
- platiť štátu dane

8. HOSPODÁRENIE PODNIKU

Opakovanie:

- Aj keď je podnik ekonomicky a právne samostatný, nevyhnutne sa dostáva do vzťahu s inými podnikmi. Potrebuje:
  - Dodávateľov** – dodávajú materiál, suroviny, zabezpečujú prepravu a podobne
  - Odberatelia (zákazníci)** – odoberajú tovar, môžu to byť koneční spotrebitelia, ale aj iní výrobcovia

Celkové príjmy (P) podniku predstavujú peniaze, ktoré podnik získa predajom výrobkov a služieb

Celkové náklady (N) podniku vyjadrujú, koľko peňazí stála výroba výrobkov a služieb. Ak od sumy získanej za predaj výrobkov odpočítame sumu potrebnú na prevádzku podniku, dostaneme zisk.

Príjmy podniku	Náklady podniku
- Výška príjmov závisí od počtu predaných výrobkov a služieb a cien, za ktoré sa predali	- Nákup surovín - Nákup strojov - Peniaze na mzdy zamestnancov - spotreba energií

- **Zisk** dosahujú podniky, ktoré majú príjmy vyššie ako náklady. Ak sú príjmy nižšie ako náklady, výsledkom hospodárenia je **strata**

VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA = PRÍJMY - NÁKLADY

Produktivita – je hodnota výrobkov alebo služieb, ktoré vyrobí jeden zamestnanec za jednu hodinu. Čím menej času je potrebného na výrobu jedného výrobku a čím viac výrobkov sa výroby za určitý čas, tým je produktivita vyššia

Zvyšovanie produktivity práce:

- a) Deľba práce a špecializácia
- b) Kvalifikovaní zamestnanci
- c) Nákup nových strojov

- Vďaka vyššej produktivite môžu podniky svojim zamestnancom **zvyšovať mzdy** a tí sa **môžu kúpiť viac tovarov a služieb**

- Zvyšovanie produktivity práce ovplyvňuje hospodárenie podniku aj jeho **konkurencie-schopnosť**.
- Najväčšie súperenie je medzi podnikmi a spotrebiteľmi – **podniky** chcú čo **najdrahšie predávať** a **spotrebitelia** čo **najlacnejšie kupovať**.
  - najväčšia konkurencia je medzi podnikmi v súvislosti s cenami tovarov. Podniky chcú získať zákazníka na svoju stranu – ponúkajú **zľavy, akciový predaj**, veľkú pozornosť venujú napríklad **reklame**, či **obalom** svojich tovarov

9. PRÁVNÉ FORMY PODNIKANIA

Opakovanie:

- V Slovenskej republike môže **podnikať každý občan**, ktorý má záujem o podnikanie a spĺňa tieto **všeobecné podmienky**:

a) dosiahol vek 18 rokov

b) je spôsobilý na právne úkony

c) bezúhonný

- **Živnosti**

- sú najrozšírenejšími formami podnikania u nás. Ide prevažne o malé podniky, ktoré pôsobia v oblasti obchodu, služieb a remesiel. Delíme ich na:

a) Remeselné živnosti

– podmienkou prevádzkovania živosti je **odborná spôsobilosť** získaná vyučením v odbore (zámočníctvo, tesárstvo, kaderníctvo atď.) Odborná spôsobilosť sa preukazuje **výučným listom** alebo iným dokladom

b) Viazané živnosti

– na ich prevádzkovanie sa vyžaduje aj **iná odborná spôsobilosť**, ktorej získanie stanovujú osobitné predpisy. Predstavujú náročnejšie činnosti napr.: očná optika, prevádzkovanie autoškoly, cestovná kancelária

c) Vol'né živnosti

– nie je ustanovená osobitná podmienka na ich prevádzkovanie, teda nevyžaduje sa žiadna odborná spôsobilosť. Stačí, ak podnikateľ spĺňa všeobecné podmienky

Obchodné spoločnosti

- sú to združenia viacerých podnikateľov, ktorí podnikajú pod spoločnými názvom, zapisujú sa do obchodného registra a riadia sa **Obchodným zákonníkom**

a) Verejná obchodná spoločnosť (v.o.s.)

– združenie dvoch alebo viacerých podnikateľov, za záväzky spoločnosti ručia **neobmedzene**, teda celým svojím majetkom

b) Spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.)

– založiť ju môže 1 až 50 spoločníkov na základe spoločenskej zmluvy. Sú **povinní vložiť** určitý **kapitál**, ktorým ručia za záväzky spoločnosti. Každý spoločník však ručí za záväzky spoločnosti len do **výšky svojho vkladu**

c) Komanditná spoločnosť (k.s.) (*spoločníci sa delia na:*)

1. komplementárov – ručia celým svojím majetkom, majú právo riadiť a zastupovať spoločnosť

2. komanditistov – ručia obmedzene, len do výšky svojho vkladu

d) Akciová spoločnosť (a.s.)

- na jej podnikateľskú činnosť je potrebný **veľký kapitál**. Ten je rozdelený na určitý počet podielov – akcií, a tie vlastní jednotliví akcionári. Spoločnosť **zodpovedá za záväzky celým svojím majetkom**, akcionári za **záväzky neručia**

• Družstvá

- podstatou tejto firmy podnikanie je, že sa v ňom dobrovoľne združia viaceré osoby, ktoré spojením svojich vkladov vytvoria spoločný majetok družstva. O ten sa spoločnými silami starajú, čo naj efektívnejšie. Družstvo musí mať najmenej 5 členov, za porušenie záväzkov zodpovedá celým svojím majetkom

Obchodná spoločnosť	Základný (peňažný) kapitál
Verejná obchodná spoločnosť	Nevyžaduje
Spoločnosť s ručením obmedzeným	5 000 €, 750 € - každý zo spoločníkov
Komanditná spoločnosť	250 € - vklad komanditistov
Akciová spoločnosť	25 000 €

10. AKO SA STAŤ PODNIKATEĽOM

Opakovanie:

AKO SI ZALOŽIŤ ŽIVNOSŤ

- Založenie živnosti je jedným z najjednoduchších spôsobov, ako začať podnikat'. Po splnení všetkých podmienok je potrebné získať **Osvedčenie o živnostenskom oprávnení**.
- Žiadosť podávame na **živnostenský úrad**. Na vydanie osvedčenia je potrebné vyplniť tlačivo s osobnými
  - a) meno, priezvisko, rodné číslo
  - b) predmet podnikania
  - c) miesto podnikania
  - d) obchodný názov
  - e) dátum začiatku podnikania
  - f) občiansky preukaz
  - g) kolky v príslušnej hodnote

PODMIENKY ÚSPEŠNÉHO PODNIKANIA

Každý, kto chce úspešne podnikat', musí:

- **osobné vlastnosti**
- **dôsledne sa pripraviť** na podnikanie
- vedieť odhadnúť **riziko podnikania**
- **získať dostatok informácií**
- **vytvoriť si dobré meno**

AKO ZAČAŤ PODNIKAŤ

- Skôr ako začneme podnikat' je potrebné:
  - **oboznámiť sa so všetkými právnymi predpismi** (aké vzdelanie, odborná spôsobilosť sa vyžaduje)
  - **uvedomiť si riziko podnikania**
  - **získať osvedčenie o živnostenskom oprávnení**
  - **vypracovať podnikateľsky plán, ktorý zahŕňa:**
    - a) formu podnikania** – živnosť, obchodná spoločnosť
    - b) predmet podnikat'** – predstava, v čom chcem podnikat'
  - dostatočne **veľký kapitál** (podnikatelia ho získavajú z vlastných zdrojov alebo si peniaze požičajú (úvery))
  - **personálne zabezpečenie** (koľko zamestnancov potrebujem mať, mzdy)
  - **predstavu o reklame, propagácii** (ako si získam klientov, zákazníkov)
  - **informácie o konkurencii** (aké firmy podobného zamerania sú v okolí)

11. SPOTREBA A SPOTREBITEĽ

NOVÉ UČIVO:

- **Spotreba** – je využitie statkov na uspokojovanie potrieb ľudí. Poznáme tri druhy spotreby:
  - a) **krátkodobá spotreba** – tvoria ju statky krátkodobej spotreby (potraviny, odev, energie)
  - b) **dlhodobá spotreba** – patria sem statky dlhodobej spotreby (auto, chata, domáce spotrebiče)
  - c) **spotreba služieb** – doprava, komunikačné služby, rekreačné, zdravotná starostlivosť atď.
- Ten kto spotrebúva, je **spotrebiteľ**. **Spotrebiteľmi** sú jednotlivci, domácnosti, firmy a štát. Podľa toho, kto spotrebúva, rozlišujeme **súkromnú spotrebu** a **verejnú spotrebu**

SÚKROMNÁ SPOTREBA

- Súkromnú spotrebu predstavujú najmä **domácnosti**. Súkromnú spotrebu domácnosti ovplyvňujú najmä tieto **činitele**:
  - výška príjmov
  - majetok domácnosti
  - národne zvyky, tradície
  - štruktúra spoločnosti podľa vzdelania a veku
  - stupeň ekonomického rozvoja spoločnosti a ďalšieHlavným činiteľom, od ktorého závisí rast spotreby domácnosti, je **príjem domácnosti**

VEREJNÁ SPOTREBA

- Verejnú spotrebu tvoria výdavky **štátu**.
- Verejnú spotrebu rozdeľujeme na:
  - a) verejnú spotrebu štátu** – výdavky na políciu, armáda, súdy, prokuratúru atď.
  - b) verejnú spotrebu obyvateľstva** – výdavky na školstvo, zdravotníctvo, kultúru, sociálnu starostlivosť a ďalšie

ÚLOHA:

Naučiť sa nové učivo z poznámok.

Poznámky si vypracovať z prezentácie.

Odfot' mi vypracované úlohy a pošli na:

bronislava.uhnakova@gmail.com